

Kulturmiljö kring Pallashuset

Hur var det förr?

Vi har tagit fram en enkel sammanfattning över kulturmiljön kring Pallashuset och även försökt leta fram lite historia om just den här platsen.

Vi hoppas att detta vill väcka intresset men även förståelsen för vår vackra stad Borås, stadens historia, men också platsen där er arbetsplats finns.

Borås grundande

En vårdag år 1620 träffade kung Gustav II Adolf några uppvaktande storbönder från Västergötland. Bönderna brukade dryga ut försörjningen från ett magert jordbruk med hemslöjd – smide, vävnad och träslöjd – och annat, men trakasserades av stadsfolk och fogdar som menade att de företagsamma bönderna bröt mot lagen. All handel skulle ske inom en stads gränser, för då var de kringvandrande handlarna tvungna att tulla för sina varor, och därmed skapa skatteintäkter till staten.

Bakom detta regelverk skymtar förstås rikskanslern Axel Oxenstierna. Det var han som skapade ”Stadga om städernas administration och uppkomst”. Det var också under Gustav II Adolfs och Oxenstiernas tid som Sverige fick en verklig statshushållning.

Till de misslynta bönderna lär konungen ha sagt att de antingen fick upphöra med sin handel, eller bygga en stad och börja betala skatt. Om galoscherna inte passade fanns det gott om plats för dem i Ingermanland, längst in i Finska viken.

Kanske är det en skröna men bönderna valde hursomhelst att bilda stad. Ett kungligt brev daterat 29 juni 1621 fastställde grundandet.

Fyra gånger har stadsbränder ödelagt Borås: år 1681, 1727, 1822 och 1827 och därför finns ingen riktigt gammal bebyggelse kvar.

Fakta: Borås Stads hemsida

Historia om Pallashuset Fastighet Pallas 1

Borås äldre stadsstruktur med idylliska trähusmiljöer revs på 1960- och 70-talet och ersattes av betongkolosser.

Den starka framtidstron och viljan att skapa en ny modern stad avgjorde kampen. Hotell Borås, Borås Taxistation och biografen Palladium försvann för att ge plats åt det nya Domus som KF byggde till en kostnad av 16 miljoner.

Varuhuset stod färdigt 1971 och kom att dominera det nya kvarteret Pallas. 1991 avvecklades samtliga Domusvaruhus i Sverige.

Under 2016 genomförde fastighetsägarna Järngrinden och Cernerä en omfattande renovering och tillbyggnad.

Syftet var att integrera byggnaden i staden, uppdatera husets uttryck och addera nya användningsområden som kontor och bostäder. Domus kvarteret ändrar skepnad och blir nu ett attraktivt och levande centrumkvarter. Pallas förädlas och integreras i stadens rum.

Med inspiration från Markusplatsen och Kampanilen i Venedig öppnas kvarteret upp mot Viskan. Rutnätsstaden förstärks genom Holmsgatans förlängning in genom byggnaden.

Flera arkitektbyråer deltog i tävlingen kring nya Pallas gestaltning. Tävlingen vanns av Rosenbergs Arkitekter i Stockholm – sedermera Alessandro Ripellino Arkitekter.

Vad finns det för kulturmiljö i närområdet?

Inom rimligt avstånd från Hallbergsgatan/Lilla Brogatan finns flertalet besöksvärda kulturmiljöer. Vi har markerat och i korthet beskrivit några av dem.

Vill ni veta mer om övriga delar i Borås Stad så rekommenderar vi ”Beskrivningar över kulturmiljöer i Borås Stad” som finns att hämta på Borås Stads hemsida.

Karta över Borås centrum

Kuriosa

1. Pallashuset

2. Röda kvarns biograf

Det var konditor J.A Ohlsson som fick tillstånd att bygga biografteatern intill Viskan vid Sven Eriksonsplatsen och Knalletorget. Biografen ritades av Boråsarkitekten Lars Kjellman och invigdes 21 oktober 1914.

Det är en kommunal kulturbiograf och en av Sveriges äldsta och bäst bevarade. Den är skyddad som byggnadsminne sedan 1998.

3. Kulturhuset i Borås

Den 10 december 1975 invigdes Kulturhuset i Borås. Idéen till en gemensam byggnad uppstod redan i slutet av femtiotalet. Av ekonomiska skäl dröjde det till 1970 innan beslut om ett byggande togs.

Arkitekten bakom kulturhuset är Roland Gandvik, dåvarande stadsarkitekt i Borås.

Denna innefattar Borås konstmuseum, Borås stadsteater och Borås Stadsbibliotek.

4. Textilmuseet i Borås

Som ett resultat av teko-industrins kraftiga nedgång under 60-talet bestämde sig några av stadens eldsjälar för att rädda den svenska textil- och konfektionsindustrins historia. Deras engagemang resulterade i att Textilmuseet, som till en början kallades för Tekomuseet, grundades. Av naturliga skäl började man att samla in föremål med anknytning till Borås-och Sjuhäradsbygden. Under åren har samlingen växt sig allt större och breddat sitt insamlingsfält.

Museet ligger i gamla Konstsilkes fabriker på Simonsland och är ett av Nordens ledande museer inom textil och mode med samlingar av kläder, tyger, textilmaskiner m.m.

5. Rådhuset i Borås

Huset ritades i en nationalromantisk stil av arkitekterna Ivar Tengbom och Ernst Torulf.

Huset inrymde från början rådhusrätten och hela stadens förvaltning inklusive polisen. Idag disponerar Borås tingsrätt hela Rådhuset förutom restauranglokalerna i gatuplanet.

6. Borås museum/Ramnaparken

Museet är ett kulturhistoriskt friluftsmuseum och invigdes 1914. Här är det fokus på hantverk och historia.

Parken är en del av Borås museum. Här kan man uppleva bebyggelse från Sjuhärads-bygden. Totalt innefattar det 15 historiska byggnader.

Ramnaparken har betytt väldigt mycket för boråsarna under tidens lopp från sekelskiftet och framåt vad gäller idrott, hantverk, teater, sång, dans och andra evenemang.

8 Annelundsparken

Annelund skapades av färgerifabrikören Ambrotius Butsch.

Herrgårdsbyggnaden uppfördes som en sommarbostad några år efter fjärde stadsbranden 1827 och användes till en början som sommarhus. Annelund fick sitt namn under den tid som handlanden Pehr Pettersson ägde det. Annelund var då ett av de mest kända landerierna i staden och omfattade nuvarande Villastaden och Annelundsskogen.

Borås stad köpte Annelundsparken och villan 1945. Villan brann ned 1959 och i mitten på 60-talet ställdes parken i ordning.

9. Stadsparken i Borås

Parken invigdes år 1899 och den är ritad av direktör Alfred Medin, stadsträdgårds-mästare i Stockholm, med hjälp av direktör Eriksson vid Slottsskogen i Göteborg. De hade båda ritat många stadsparker tidigare.

Stadsparken är med sin rikliga grönska och mångfalden av växter en plats där besökaren får följa årstidernas olika växlingar.